

การจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (OBE)

การจัดการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นศาสตร์หรือความรู้ในแต่ละสาขา (Disciplined-based Education) ซึ่งมีการตั้งเป้าหมายของการศึกษาในลักษณะกว้างๆ เป็นนามธรรม ไม่สามารถวัดได้อย่างชัดเจน การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นการให้ความรู้ในแต่ละศาสตร์อย่างลึกซึ้งแก่ผู้เรียนโดยใช้การบรรยายและฝึกปฏิบัติเป็นหลัก และเน้นการประเมินผลแบบแยกส่วน ความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยประเมินจากการสอบกลางภาคและปลายภาคเป็นหลัก แต่สังคมปัจจุบันต้องการทรัพยากรบุคคลที่มีสมรรถนะในหลายด้าน จึงเกิดแนวคิดการจัดการศึกษาที่ต้องกำหนดผลลัพธ์ของการศึกษาที่ชัดเจนว่าผู้จบการศึกษาจะมีคุณลักษณะหรือสมรรถนะอย่างไร จากนั้นจึงจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุถึงคุณลักษณะหรือสมรรถนะที่กำหนดไว้ อันเป็นแนวคิดของการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome-based Education)

การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-based Education) หรือเรียกย่อๆ ว่า OBE เป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการศึกษา หรือ Output/Outcome มากกว่าสิ่งนำเข้าสู่ระบบ หรือ Input (ทรัพยากรทางการศึกษา) และกระบวนการ หรือ Process (การจัดการเรียนการสอน) OBE เป็นการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายที่จะช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ที่จำเป็น การพัฒนาและบริหารจัดการหลักสูตรตามแนวทาง OBE จะขับเคลื่อนด้วยผลลัพธ์ที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ใน OBE จะเริ่มต้นด้วยการกำหนดผลลัพธ์ทางการศึกษาที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียน จากนั้นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์จะเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล เพื่อให้การเรียนรู้อย่างเป็นเป้าหมายเกิดขึ้นจริง ตรงข้ามกับการจัดการศึกษาที่มุ่งใส่ความรู้ (Input-based Education) ซึ่งเป็นจัดการศึกษาที่เน้นการใส่เนื้อหาความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนให้กับผู้เรียน และเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนก็มุ่งทดสอบว่าผู้เรียนแต่ละคนเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด

ผู้ที่กล่าวถึงแนวคิด OBE เป็นคนแรกๆ คือ Spady ในปี พ.ศ. 2531 โดยมีพื้นฐานแนวคิดในการวางแผน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนมุ่งไปที่ผลลัพธ์ที่คาดหวังของการศึกษา การจัดการศึกษาแบบ OBE มีความเชื่อพื้นฐานหลัก 3 ประการ คือ

1. ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จได้ แต่ไม่ใช่ทุกคนจะเรียนรู้ได้ในเวลาเดียวกัน หรือด้วยวิธีเดียวกัน
2. การเรียนรู้ที่สำเร็จจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปอีก
3. สถานศึกษา และผู้สอนเป็นผู้จัดสถานการณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จ

จากความเชื่อพื้นฐานทั้ง 3 ประการ Spady (1994 อ้างถึงใน Killen, 2000) ได้กล่าวถึงหลักการของการจัดการศึกษาแบบ OBE ว่าประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความชัดเจนของจุดมุ่งหมาย (Clarity of Focus) คือ การกำหนดมาตรฐานด้านผลลัพธ์ทางการศึกษา (ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ) ที่ชัดเจน สิ่งที่คุณสอนดำเนินการต้องมุ่งเน้น สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ ในการวางแผนการเรียนการสอน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนต้องมุ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์ที่กำหนดไว้

2. การออกแบบย้อนกลับ (Designing Back) คือ การพัฒนาหลักสูตรต้องเริ่มต้นจากการกำหนดผลลัพธ์ทางการศึกษาที่สำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเสร็จสิ้นการเรียน จากนั้นจึงจัดการเรียนการสอน และการประเมินให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ทางการศึกษาเหล่านี้

3. ความคาดหวังสูง (High Expectation) คือ ผู้สอนต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สูง และท้าทายขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นผู้เรียนในการเรียนรู้

4. การให้โอกาส (Expanded Opportunities) คือ การให้โอกาสกับผู้เรียนทุกคนได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตามแนวทางของตน หลักการข้อนี้อยู่บนพื้นฐานที่ว่า ผู้เรียนทุกคนไม่สามารถเรียนรู้สิ่งเดียวกันด้วยวิธีเดียวกัน และเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถบรรลุเป้าหมายถ้าเขาเหล่านั้นได้รับโอกาสที่เหมาะสม นักการศึกษาบางคนจึงเชื่อมโยง OBE กับการศึกษาเพื่อรอบรู้ (Mastery Learning)

ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล (2558) ได้สรุปหลักการของการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ไว้ดังนี้

1. การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ไม่ใช่การศึกษาที่มุ่งใส่ความรู้ (Input-based Education) โดยก่อนอื่นผู้สอนจะตั้งผลลัพธ์ที่

ผู้เรียนควรจะได้หรือควรจะเป็นหลักจากเสร็จสิ้นการเรียนรู้ จากนั้นจึงออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อมุ่งไปสู่ผลลัพธ์นั้น ขณะที่การศึกษาที่มุ่งใส่ความรู้จะคู่กับการเรียนรู้โดยการฟังบรรยาย ส่วนการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์จะคู่กับการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม (Activity-based Learning)

2. ผู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนไม่ใช่ผู้สอน แต่คือตัวผู้เรียนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดได้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียน (Student-centered)

3. การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ เป็นการเรียนการสอนแนวระนาบมิใช่แนวตั้งที่อาจารย์มีอำนาจ และเป็นผู้ผูกขาดความรู้ โดยผู้เรียนมีหน้าที่ต้องจดต้องจำต้องทำตามที่อาจารย์บอก และวัดผลว่าถ้าใครจำและตอบตามที่อาจารย์สอนได้มากเท่าไรยิ่งได้คะแนนมากเท่านั้น แต่ OBE เป็นการเรียนการสอนแนวระนาบที่ครูหรืออาจารย์จะเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนนักศึกษา และเรียนรู้จากนักเรียนนักศึกษาได้ด้วย

4. การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ไม่ใช่วิธีการเรียนรู้โดยการฟังบรรยาย (Lecture-based Learning) แต่ใช้วิธีการเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรม และการลงมือปฏิบัติ (Activity-based Learning) ซึ่งได้แก่ การเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริง (Problem-based Learning) การเรียนรู้โดยการทำโครงการ (Project-based Learning) และการเรียนรู้โดยการบริการสังคม (Service Learning) ซึ่งก็คือการให้โครงการที่ทำเป็นโครงการที่ไปบริการสังคมหรือชุมชน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้ความรู้โดยรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

5. ต้องมีการให้ผู้เรียนสรุปบทเรียนการเรียนรู้ (Reflection) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และต้องมีการประเมินผล หรือประเมินผลลัพธ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านตนเอง และเพื่อให้อาจารย์ผู้สอนได้ทราบว่าวิธีการที่ใช้ได้ผลหรือไม่ ถ้าไม่ได้ผล หรือได้ผลน้อยก็ต้องปรับวิธีการให้ได้ผลมากขึ้นในครั้งต่อไป

การจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้จะมุ่งเน้นที่การตั้งเป้าหมายหรือผลลัพธ์ของการศึกษาเป็นหลัก ซึ่งจะต้องสามารถวัดและประเมินคุณลักษณะหรือสมรรถนะของผู้จบการศึกษาได้อย่างชัดเจน ผลลัพธ์ของการศึกษาที่ชัดเจนจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษา ดังนี้ (ศุภชัย ชื่นจิตรงษา, 2552)

1. ผลลัพธ์ของการศึกษาที่ชัดเจนจะนำมาใช้ในการกำหนดเนื้อหาการเรียนการสอนของทุกรายวิชาในหลักสูตร (Content) โดยต้องให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องรู้ (Must Know) เพื่อให้มีความสามารถเพียงพอต่อสมรรถนะเป็นหลัก ส่วนเนื้อหาอื่น ๆ ที่ผู้เรียนควรรู้ (Should Know) และน่าจะรู้ (Nice to Know) ก็สามารถนำมาประกอบการพิจารณาได้เมื่อเห็นว่าเนื้อหา

เหล่านั้นเป็นประโยชน์และส่งเสริมต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะหรือสมรรถนะตามที่กำหนดไว้

2. ผลลัพธ์ของการศึกษาที่ชัดเจนจะเป็นตัวกำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนการสอน ทั้งนี้การเรียนการสอนโดยเลือกใช้วิธีการเพียงวิธีการเดียวไม่สามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะหรือสมรรถนะตามเป้าหมายได้ ดังนั้น แต่ละรายวิชาจำเป็นต้องเลือกใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน

3. ผลลัพธ์ของการศึกษาที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้สอนเลือกใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมต่อสมรรถนะในมุมมองต่างๆ ได้ การประเมินผลตามแนวคิดการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์จะให้ความสำคัญกับวิธีการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ของผู้เรียนเป็นหลัก และจะมีการประเมินเพื่อให้ออกย้อนกลับ (Feedback) เป็นระยะตลอดการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

4. ผลลัพธ์ของการศึกษาที่ชัดเจนจะสามารถนำมาใช้กำหนดคุณลักษณะและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการรับผู้เรียนเข้าศึกษาในหลักสูตร สามารถคัดเลือกผู้เรียนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมต่อการพัฒนาให้มีสมรรถนะที่พึงประสงค์ได้

5. ผลลัพธ์ของการศึกษาที่ชัดเจนจะช่วยในการวางแผนและออกแบบระบบสนับสนุนการศึกษา (Educational Support) ให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนได้มากขึ้น

6. ผลลัพธ์ของการศึกษาที่ชัดเจนจะนำมาใช้ออกแบบสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (Educational Environment) ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. “การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome-based Education) โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) และใช้โครงการเป็นฐานในการเรียนรู้ (Project-based Learning)” เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง Active-Based Learning : What, Why and How? ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 1 เมษายน 2558.

ศุภชัย ชื่นจิตรงษา. “จากผลลัพธ์การเรียนรู้ สู่ออกแบบหลักสูตรและรายวิชาการศึกษาทั่วไป เพื่อสร้างบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่พึงประสงค์ของสังคม” http://www.academia.edu/3804908/Implementing_learning_outcomes_for_general_education_curriculum_and_course_development2552.

Killen, Roy. “Outcomes-based Education : Principles and Possibilities” Unpublished manuscript, University of Newcastle, Faculty of Education, 2000.